

CHIÊM NGẮM CHÚA HÀI ĐỒNG NẴM TRONG HANG ĐÁ MÁNG CỎ

Lm. Trần Ngọc Diệp CMF và Lm Nguyễn Tất Thắng OP

Thánh sử Luca chỉ nói rằng Đức Maria “sinh hạ con trai đầu lòng, bọc trong tã và đặt vào một máng cỏ, vì không có chỗ cho họ nơi nhà trọ” (2,7). Chúa Giêsu được đặt trong máng cỏ, tiếng La tinh là praeseptum, từ đó có từ presepe (Hang đá máng cỏ).

I. Hang đá là bài giáo lý quan trọng về đức tin của chúng ta

Đức Thánh Cha Phanxicô đọc kinh Truyền Tin vào Chúa Nhật 20/12/2020 với các tín hữu hành hương đến từ Roma và các thành phố khác. Người mời họ viếng 100 hang đá năm nay được trưng bày tại hàng cột quảng trường thánh Phê-rô: “Nhiều hang đá thật sự là một bài giáo lý về đức tin của dân Chúa. Tôi mời gọi anh chị em thăm các hang đá ở hàng cột quảng trường để hiểu cách người dân dùng nghệ thuật để diễn tả Chúa Giê-su giáng sinh thế nào. Các hang đá được trưng bày ở hàng cột quảng trường là một bài giáo lý sâu sắc về đức tin của chúng ta”.

Năm nay, Hội Đồng Tái Rao Giảng Tin Mừng tổ chức cuộc triển lãm tại công trường thánh Phêrô. Chúng tôi đã chiêm ngắm Chúa Hài Đồng nằm trong máng cỏ được trình bày qua các hình thức hang đá khác nhau tại Vatican. Chúng tôi hân hoan được chia sẻ niềm vui Chúa Giáng Sinh với mọi người qua những hình ảnh và những suy niệm về sứ điệp “Dấu chỉ lạ lùng của hang đá máng cỏ” của ĐTC Phanxicô dịp thăm viếng kỷ Đền Thánh Hang Đá máng cỏ tại Greccio ngày 01 tháng 12 năm 2019. Qua thư này tôi muốn hỗ trợ truyền thống đẹp đẽ của các gia đình chúng ta, trong những ngày trước lễ Giáng Sinh, chuẩn bị hang đá máng cỏ, cũng như thói quen dựng hang đá tại những nơi làm việc, trong các trường học, nhà thương, nhà tù và các quảng trường... Đây thực là một việc thực hành trí sáng tạo, dùng những vật liệu khác biệt nhất để tạo nên những kiệt tác nhỏ bé đẹp đẽ.

Đứng trước hang đá máng cỏ, tự nhiên chúng ta ưa nghĩ đến thời chúng ta còn nhỏ và nóng lòng chờ đợi lúc bắt đầu làm hang đá. Những kỷ niệm này thường dẫn chúng ta luôn ý thức về hồng ân lớn lao được ban cho chúng ta khi thông truyền đức tin; đồng thời những kỷ niệm ấy làm cho chúng ta cảm thấy nghĩa vụ và niềm vui làm cho con cháu được cảm nghiệm cùng kinh nghiệm như vậy. Bố trí hang đá máng cỏ như thế nào, đó không phải là điều quan trọng, nó có thể luôn giống nhau hoặc thay đổi mỗi năm, điều quan trọng là hang đá máng cỏ ấy nói với cuộc sống chúng ta. Bất kỳ ở đâu và dưới hình thức nào, hang đá máng cỏ đều kể lại tình thương của Thiên Chúa, vị Thiên Chúa đã trở nên hài nhi để nói với chúng ta rằng Ngài gần gũi dường nào với mỗi người, dù họ ở trong hoàn cảnh nào đi nữa”.

II. Nguồn gốc của hang đá máng cỏ

Chúng ta hãy đưa tâm trí đến Greccio ở thung lũng Reatina, nơi Thánh Phanxicô dừng lại, có lẽ khi ngài đến từ Roma, nơi mà ngày 29 tháng 11 năm 1223, thánh nhân nhận được Đức Giáo Hoàng Honorio III việc phê chuẩn luật Dòng. Sau chuyến đi Thánh Địa, những hang đá tại đó đã đặc biệt nhắc nhở cho thánh nhân quang cảnh Bethlehem. Và có thể là thánh Phanxicô bị ấn tượng mạnh, tại Roma, nơi Vương cung thánh đường Đức Bà Cả, từ những tranh khảm diễn tả cuộc giáng sinh của Chúa Giêsu, chính tại nơi giữ những mảnh gỗ của máng cỏ, theo một truyền thống cổ kính. Sách “Fonti Francescane” (Những nguồn mạch dòng Phanxicô) kể lại chi tiết những gì xảy ra tại Greccio vào năm 1223. 15 ngày trước lễ Giáng Sinh, thánh Phanxicô gọi một người tại địa phương, tên là Giovanni và xin ông giúp ngài thực hiện một ước muốn: “Tôi muốn trình bày Chúa Hài Đồng sinh tại Bethlehem, và làm sao để khi nhìn thấy tận mắt những cơ cực Chúa chịu vì thiếu thốn những gì cần thiết cho một hài nhi sơ sinh, khi nằm trong một chiếc nôi và nằm trên đồng cỏ giữa bò và lừa”. Vừa

nghe điều ấy, người giáo dân bạn của thánh Phanxicô liền đi chuẩn bị mọi sự cần thiết tại nơi đã được chỉ định, theo ước muốn của thánh nhân.

Ngày 25 tháng 12 có nhiều tu sĩ từ các nơi đến Greccio và cả những người nam nữ từ những nông trại trong vùng. Họ mang theo hoa và đèn đuốc để soi sáng trong đêm thánh ấy. Khi thánh Phanxicô đến, ngài thấy một chiếc nôi với cỏ, con bò và con lừa. Đứng trước cảnh tượng giáng sinh, dân chúng bày tỏ một niềm vui khôn tả, chưa bao giờ được nếm hưởng trước đó. Rồi vị linh mục, long trọng cử hành thánh lễ trước máng cỏ, chứng tỏ mối liên hệ giữa sự Nhập Thể của Con Thiên Chúa và Thánh Thể. Trong hoàn cảnh ấy, tại Greccio, không có các pho tượng: hang đá máng cỏ được những người hiện diện thực hiện và cảm nghiệm.

Sử gia đầu tiên về cuộc đời thánh Phanxicô, Tommaso da Celano, ghi lại rằng đêm hôm đó, trước cảnh tượng đơn sơ và đánh động ấy, cũng có thêm một ơn thị kiến tuyệt vời: một người hiện diện thấy chính Chúa Giêsu Hải Đồng nằm trong máng cỏ. Từ hang đá máng cỏ ấy trong lễ Giáng Sinh năm 1223, “mỗi người trở về nhà tràn đầy niềm vui khôn tả”.

III. Chiêm ngưỡng dấu chỉ lạ lùng của hang đá máng cỏ

Dấu chỉ lạ lùng của hang đá máng cỏ, rất được các tín hữu Kitô quý chuộng, luôn gọi lên sự ngưỡng mộ và ngạc nhiên. Diễn tả biến cố Chúa Giêsu giáng sinh cũng có nghĩa là loan báo mầu nhiệm Nhập Thể của Con Thiên Chúa một cách đơn sơ và vui mừng. Thực vậy, hang đá máng cỏ, giống như một Tin Mừng sống động, trào ra từ những trang Kinh Thánh. Trong khi chúng ta chiêm ngắm cảnh tượng Giáng Sinh, chúng ta được mời gọi lên đường trong tâm trí, bị thu hút vì lòng khiêm tốn của Đấng đã nhập thể làm người để gặp gỡ mỗi người. Và chúng ta khám phá thấy Chúa yêu thương chúng ta đến độ kết hiệp với chúng ta để chúng ta cũng có thể kết hiệp với Chúa.

Giờ đây tôi muốn duyệt qua những dấu chỉ khác nhau của hang đá máng cỏ để đón nhận ý nghĩa của chúng.

1. Trước tiên, chúng ta diễn tả hang đá trong một khung cảnh bầu trời có sao trong đêm đen thình lặng. Không phải chỉ vì trung thành với các trình thuật Tin Mừng mà chúng ta làm như vậy, nhưng còn vì ý nghĩa của nó nữa. Bao nhiêu lần chúng ta nghĩ đến đêm đen bao trùm cuộc sống chúng ta. Cả trong những lúc ấy, Thiên Chúa không bao giờ bỏ mặc chúng ta cô độc, trái lại Chúa hiện diện để đáp lại những câu hỏi quyết định liên quan đến ý nghĩa cuộc sống của chúng ta. Thiên Chúa đã làm người. Sự

gần gũi của Ngài mang lại ánh sáng cho nơi có tối tăm và chiếu sáng những người đang tiến qua đen tối của đau khổ (Xc. Lc 1,79).

2. Đặc biệt những cảnh điêu tàn ấy là dấu chỉ cho thấy rõ nhân loại sa đọa, biểu tượng tất cả những gì tàn lụi, hư hỏng và buồn thương. Quang cảnh ấy nói rằng Chúa Giêsu là sự mới mẻ giữa một thế giới cũ kỹ và Chúa đến để chữa lành và tái thiết, đưa cuộc sống của chúng ta và thế giới trở lại tình trạng huy hoàng thời nguyên thủy.

3. Như các ngôn sứ đã loan báo, qua cách thức ấy chúng ta nhắc nhở rằng toàn thể thụ tạo tham gia vào đại lễ Đấng Thiên Sai giáng lâm. Các thiên thần và ngôi sao chổi là dấu hiệu cho thấy cả chúng ta cũng được mời gọi lên đường để đến hang đá và thờ lạy Chúa. “Chúng ta hãy tới tận Bethlehem để xem biến cố mà Chúa cho chúng ta được biết” (Lc 2,15): những người chăn súc vật đã nói như thế sau khi được các thiên thần báo tin... Chính những người khiêm hạ và nghèo nhất biết đón nhận biến cố Nhập Thể. Các mục tử đáp lại Thiên Chúa đến gặp chúng ta nơi Hài Nhi Giêsu bằng cách lên đường đi gặp Ngài, một cuộc gặp gỡ thương yêu và kinh ngạc biết ơn. Chính cuộc gặp gỡ giữa Thiên Chúa và các con cái

Ngài, nhờ Chúa Giêsu, đã tạo nên đạo của chúng ta, tạo nên vẻ đẹp đặc thù của đạo, được diễn tả một cách đặc biệt qua hang đá máng cỏ.

4. Trong các hang đá máng cỏ, có tượng người hành khất cũng đứng gần Chúa Hài Đồng Giêsu với đầy đủ danh nghĩa, và không ai có thể trục xuất họ hoặc đẩy họ ra xa khỏi một chiếc nôi được thực hiện đột xuất như thế, những người nghèo quây quần quanh nôi mà không cảm thấy xa lạ. Họ là những người được đặc ân về màu nhiệm này, và nhiều khi họ là những người thành công hơn trong việc nhận ra sự hiện diện của Thiên Chúa giữa chúng ta. Những người nghèo và những người đơn sơ trong hang đá máng cỏ nhắc nhở rằng Thiên Chúa làm người cho những người cảm thấy cần tình thương của Chúa hơn và cầu xin sự gần gũi của Chúa. Chúa Giêsu, “hiền lành và khiêm nhường trong lòng” (Mt 11,29), sinh ra trong khó nghèo, đã sống một cuộc đời đơn sơ để dạy chúng ta đón nhận điều thiết yếu và sống cho điều ấy. Từ hang đá máng cỏ, với quyền năng dịu hiền, Chúa Giêsu công bố lời mời gọi chia sẻ với

những người rút cùng con đường dẫn đến một thế giới nhân bản và huynh đệ hơn, nơi mà không một ai bị loại trừ và gạt ra ngoài lề.

5. Nhiều khi các trẻ em - và cả người lớn – thích thêm vào hang đá các pho tượng khác dường như không có liên hệ gì tới các trình thuật Tin Mừng. Nhưng sự tưởng tượng ấy muốn nói lên rằng trong thế giới mới được Chúa Giêsu khai mạc, có chỗ cho tất cả những gì là nhân bản và cho mọi loài thụ tạo. Từ người chăn súc vật đến người thợ rèn, từ người làm bánh cho đến các nhạc sĩ, từ các phụ nữ vác những vò nước cho đến các trẻ em đang chơi đùa... Tất cả những điều ấy diễn tả sự thánh thiện thường nhật, niềm vui thực hiện một cách ngoại thường những điều thường nhật, khi Chúa Giêsu chia sẻ với chúng ta sự sống thần thiêng của Ngài.

6. Từ từ đi vào giữa lòng hang đá máng cỏ, chúng ta thấy tượng Đức Mẹ Maria và thánh Giuse. Đức Maria là một người mẹ đang chiêm ngắm hài nhi của Mẹ và tỏ hài nhi cho những người đến thăm. Pho tượng bé nhỏ của Mẹ làm ta nghĩ đến mầu nhiệm cao cả bao trùm lấy thiếu nữ này khi Thiên Chúa gõ cửa tâm hồn thanh khiết của Người. Khi sứ thần Chúa báo tin và xin Người trở thành Mẹ Thiên Chúa, Đức Maria trả lời xin vâng hoàn toàn. Những lời của Mẹ: “Này tôi là tôi tớ Chúa: xin xảy ra cho tôi

theo lời Sứ Thần” (Lc 1,38), những lời ấy đối với tất cả chúng ta là bằng chứng Mẹ đã phó thác cho thánh ý Chúa trong đức tin. Với lời thưa “Xin vâng” ấy, Maria trở thành mẹ của Con Thiên Chúa mà không mất sự đồng trinh, hay đúng hơn là thánh hóa sự đồng trinh ấy, nhờ Chúa. Chúng ta thấy Mẹ Thiên Chúa không giữ Con cho bản thân mình, nhưng Mẹ mời gọi tất cả hãy vâng theo lời Chúa và mang ra thực hành (Xc. Ga 2,5).

7. Cảnh Mẹ Maria, có thánh Giuse trong thái độ bảo vệ Hài Nhi và Mẹ Người. Người ta thường diễn tả thánh nhân tay đang cầm gậy và nhiều khi Người cũng đang cầm đèn. Thánh Giuse giữ một vai trò rất quan trọng trong đời sống Chúa Giêsu và Mẹ Maria. Thánh nhân là người canh giữ không bao giờ mệt mỏi trong việc bảo vệ gia đình Người. Khi Thiên Chúa báo tin cho Người về sự đe dọa của Hêrôđê, Người không do dự lên đường và di tản sang Ai Cập (Xc. Mt 2,13-15). Và sau khi nguy hiểm qua đi, Người mang gia đình về Nazareth, tại đây Người sẽ là nhà giáo dục đầu tiên đối với Chúa Giêsu như thiếu nhi và thiếu niên. Thánh Giuse mang trong tâm hồn màu nhiệm cao cả về Chúa Giêsu và Mẹ

Maria hiền thê của Người, và trong tư cách là người công chính, thánh nhân luôn phó thác cho thánh ý Chúa và mang ra thực hành.

8. Con tim của hang đá máng cỏ bắt đầu đập mạnh khi chúng ta đặt tượng Chúa Hải Đồng Giêsu trong đó vào lễ giáng Sinh. Thiên Chúa xuất hiện như thế, trong một hài nhi, để chúng ta bông bé Ngài. Trong sự yếu đuối mong manh ấy có tiềm ẩn quyền năng sáng tạo và biến đổi mọi sự của Ngài. Đường như đó là điều không thể xảy ra được, nhưng thực tế là như vậy: nơi Chúa Giêsu, Thiên Chúa là một hài nhi và trong thân phận ấy, Chúa muốn biểu lộ tình thương cao cả của Ngài, được diễn tả lộ qua một nụ cười, qua sự giơ đôi tay Ngài với bất kỳ ai.

9. Sự sinh ra của một hài nhi gợi lên vui mừng và kinh ngạc, vì đặt trước một màu nhiệm cao cả của sự sống. Khi thấy đôi mắt rạng ngời của đôi vợ chồng trẻ trước người con vừa mới sinh của họ, chúng ta hiểu tâm tình của Mẹ Maria và thánh Giuse, khi nhìn Chúa Hải Đồng Giêsu hai vị cảm thấy sự hiện diện của Thiên Chúa trong cuộc sống của mình. “Sự sống được biểu lộ như thế” (1 Ga 1,2): thánh

Gioan Tông Đồ đã tóm tắt Mầu nhiệm Nhập thể như vậy. Hang đá máng cỏ làm cho chúng ta nhìn thấy, động chạm đến biến cố duy nhất và ngoại thường đã thay đổi dòng lịch sử và từ đó người ta cũng ấn định cách tính năm, trước và sau Chúa Kitô giáng sinh.

10. Cách hành động của Thiên Chúa hầu như gây ngỡ ngàng, vì việc Ngài từ bỏ vinh quang để làm người như chúng ta, đó là điều dường như không thể được. Thật là ngạc nhiên khi thấy Thiên Chúa nhận lấy cả những thái độ như chúng ta: ngủ, bú sữa mẹ, khóc, chơi đùa như mọi trẻ em! Thiên Chúa vẫn luôn gây ngỡ ngàng, không lường trước được, tiếp tục ở ngoài những khuôn khổ của chúng ta. Vì thế, hang đá máng cỏ, – trong khi tỏ cho chúng ta Thiên Chúa như thế khi Ngài đi vào trần thế, – kích thích chúng ta hãy nghĩ đến cuộc sống của mình được tháp nhập vào trong cuộc sống của Thiên Chúa; hang đá mời gọi trở thành môn đệ của Chúa nếu chúng ta muốn đạt tới ý nghĩa tối hậu của cuộc đời.

11. Khi lễ Chúa Hiển Linh đến gần, người ta đặt trong hang đá 3 tượng nhỏ tượng trưng Ba Đạo Sĩ. Khi quan sát vì sao, các đạo sĩ khôn ngoan và giàu có ấy từ phương Đông đã lên đường tiến về

Bethlehem để nhận biết Chúa Giêsu và dâng lên Ngài: vàng, nhũ hương và mộc dược. Cả những quà tặng này cũng có một ý nghĩa tượng trưng: vàng tôn kính vương quyền của Chúa Giêsu; nhũ hương kính thiên tính của Ngài và mộc dược tôn kính nhân tính thánh của Ngài sẽ chịu chết và an táng. Các Đạo Sĩ dạy rằng người ta có thể khởi hành từ rất xa để đến gặp Chúa Kitô. Họ là những người giàu sang, là người ngoại quốc thông thái, khao khát sự vô tận, họ đã khởi hành, trải qua hành trình dài và nguy hiểm để tới tận Bethlehem (Xc. Mt 2,1-12). Khi tới trước vị Vua Hải Đồng, họ cảm thấy một niềm vui lớn lao tràn đầy. Họ không để mình bị vấp phạm vì khung cảnh nghèo nàn; không do dự quỳ gối thờ lạy Chúa Hải Đồng. Đứng trước Ngài, họ hiểu rằng Thiên Chúa, như đã khôn ngoan điều khiển hành trình của các vì sao, đã hướng dẫn dòng lịch sử, hạ bệ những kẻ cường quyền và nâng cao người khiêm hạ. Và chắc chắn, khi trở về xứ sở của mình, họ sẽ thuật lại cuộc gặp gỡ lạ lùng với Đấng Thiên Sai, khai mạc hành trình của Tin Mừng giữa các dân ngoại.

12. Khi nhìn cảnh tượng này trong hang đá máng cỏ, chúng ta được mời gọi suy tư về trách nhiệm của mỗi Kitô hữu như người loan báo Tin Mừng. Mỗi người chúng ta trở thành người mang Tin Mừng cho

những người mà ta gặp, làm chứng về niềm vui đã được gặp Chúa Giêsu và tình thương của Chúa bằng những hành động cụ thể về lòng thương xót. “Anh chị em thân mến, hang đá là thành phần của tiến trình dịu dàng và nhiều đòi hỏi trong việc thông truyền đức tin. Từ thời thơ ấu và trong mọi lứa tuổi của cuộc sống, hang đá giúp chúng ta chiêm ngưỡng Chúa Giêsu, cảm nghiệm tình yêu của Thiên Chúa đối với chúng ta, cảm thấy và tin rằng Thiên Chúa ở với chúng ta và chúng ta ở cùng Chúa, tất cả như con cái và anh chị em, nhờ Chúa Hài Đồng Giêsu, Con Thiên Chúa và con của Đức Trinh Nữ Maria. Và chúng ta thấy hạnh phúc hệ tại điều đó. Nơi trường của thánh Phanxicô, chúng ta mở tâm hồn đón nhận ân thánh đơn sơ ấy, hãy để cho, từ sự kinh ngạc, nảy sinh một kinh nguyện khiêm tốn: lời cảm ơn của chúng ta dâng lên Thiên Chúa, Đấng đã muốn chia sẻ mọi sự với chúng ta để không bao giờ để chúng ta cô độc”.

IV. Ý nghĩa Mầu nhiệm Con Thiên Chúa nhập thể và nhập thế

Khi đi vào trần thế này, Con Thiên Chúa tìm thấy chỗ ở, nơi mà các súc vật đến ăn. Cỏ trở thành nệm đầu tiên cho Đấng sẽ tỏ ra là “bánh từ trời xuống” (Ga 6,41). Một biểu tượng mà thánh Augustino cùng

với các Giáo Phụ khác, đã đón nhận khi Người viết: “Đấng nằm trong một máng cỏ đã trở thành lương thực của chúng ta” (Serm. 189,4). Trong thực tế, hang đá máng cỏ chứa đựng nhiều màu nhiệm khác nhau về cuộc đời của Chúa Giêsu và làm cho những màu nhiệm ấy gần gũi với đời sống hằng ngày của chúng ta.

Tại sao hang đá máng cỏ lại gợi lên bao nhiêu kinh ngạc và làm cho chúng ta cảm động như vậy? Trước tiên vì nó biểu lộ sự dịu dàng của Thiên Chúa. Ngài vốn là Đấng tạo nên vũ trụ, mà lại hạ mình xuống thân phận bé nhỏ của chúng ta. Hồng ân sự sống, vốn đã là màu nhiệm đối với chúng ta, nay càng có sức thu hút hơn nữa khi thấy Đấng sinh ra từ Mẹ Maria chính là nguồn mạch và là sự nâng đỡ mỗi cuộc sống. Trong Chúa Giêsu, Chúa Cha ban cho chúng ta một người anh đến tìm chúng ta khi chúng ta hoang mang và lạc hướng; trong Người, Chúa Cha ban cho chúng ta một người bạn trung tín luôn ở kề bên; một người Con của Ngài tha thứ và nâng chúng ta trỗi dậy từ tội lỗi.

Theo quan điểm con người, hang đá Bê lem diễn tả lại việc Chúa Giêsu giáng sinh hoàn cảnh bất ngờ, thấp hèn và nghèo nàn. Theo quan điểm Thiên Chúa, hang đá Bê lem diễn tả ý nghĩa sâu xa của việc Thiên Chúa nhập thể và nhập thể theo ý định quan phòng của Thiên Chúa Cha. Chúa Giêsu là Thiên Chúa nhưng đã muốn làm người và sống với con người dưới trần thế. Đó là ý nghĩa danh xưng của Chúa Giêsu là Emmanuel—nghĩa là “Thiên Chúa ở cùng chúng ta” (Is 7,14; Mt 1,23).

Mầu nhiệm nhập thể vượt hẳn suy nghĩ của con người nên con người chỉ biết chiêm ngắm và tôn thờ Đấng đang ở giữa chúng ta. Hang đá biểu lộ tình yêu dịu dàng của Thiên Chúa dành cho chúng ta.

Người là Đấng Tạo Dựng vũ trụ đến sống với thụ tạo mình,

Người là Đấng cao cả đã trở nên rất nhỏ bé,

Người là Đấng toàn năng đã trở nên mỏng dòn và bị đe dọa,

Người là Sự sống, nhưng chịu chết vì yêu thương chúng ta,

Người là Một Ngôi trong Ba Ngôi Thiên Chúa, trở nên một người như chúng ta.

Lm. Trần Ngọc Diệp CMF và Lm Nguyễn Tất Thắng OP

